

Interpretace a intuice / Intuice a interpretace / Vnímání a interpretace

Tzv. „věci“ kolem nás nejsou jen tím, čím jakoby samy „o sobě“ a „pro sebe“ jsou, ale jakmile je jednou nějak vezmeme na vědomí, jsou něčím „pro nás“. Obvykle se tomu rozumí v tom smyslu, že jde o naše subjektivní vidění (či vůbec vnímání), tedy o jakési „zkreslení“. Někdy je toto zkreslení dokonce chápáno jako nepřekročitelná překážka opravdového poznání. V tom je ovšem hned dvojitá chyba: především je tu zřejmý předsudek, že náš přístup ke skutečnosti sám vede k zakrytí, skrytí toho, čím ta skutečnost sama je. To je chybný předsudek, neboť jediný způsob, jak můžeme věci (resp. skutečnost vůbec) poznávat, je náš aktivní vztah k nim, tj. naše přistupování, náš přístup k nim. Bylo by absurdní v tom chtít vidět jednu z překážek; v pozadí tohoto absurdního předsudku je myšlenka jakéhosi „přímého přístupu“, přímého vidění, náhledu, vhledu do věci samé, tedy řecká myšlenka tzv. zírání, *theoriá*. Druhou chybou je opět jiný předsudek, totiž že věci (skutečnosti) „jsou“ tím, čím jsou, a že takto vůbec mohou být nějak „nahlédnuty“ samy o sobě, bez ohledu na jakýkoli kontext. Tak tomu ovšem není; „věci“ nikdy nejsou vůbec ani schopny být něčím určitým, pokud nejsou zapojeny do svého okolí, na které reagují a které naopak reaguje také na ně. Každá věc, chápána (pochopená, pojatá) jako izolovaná, osamostatněná, zbavený svých původních („přirozených“) souvislostí a vztahů ke svému konkrétnímu okolo skutečnosti, se stává pouhým abstraktním modelem, někdy užitečným a použitelným jindy však silně matoucím. To, čeho se nám jako vnímajícím subjektům dostává prostřednictvím smyslů (a to je výsledkem vysoce komplexních fyziologických a nervových procesů, jak dnes víme a jak tomu jen zčásti rozumíme), je zřejmě něco naprosto jiného než ta či ona „věc“ („skutečnost“), ale je to něco nepochybně také skutečného. Abychom se na základě (a to znamená za pomoci a prostřednictvím) těchto nových, ale druhotných „skutečností“ mohli dostávat k té věci či skutečnosti „původní“, musíme odhalovat a rozpoznávat „význam“ či „smysl“ oněch skutečností druhotných. O „vnímání“ můžeme proto mluvit až v této fázi; a v tom smyslu cokoli, co vnímáme, má vždy (eo ipso) nějaký „smysl“; v tom však může dojít k nepřesnostem, omylům a chybám, takže ten „nalezený“ resp. spíše „vynalezený“ smysl může být někdy „pravější“, jindy mylnější. Což můžeme zjistit a opravovat dalším pozorováním a vnímáním. Samo vnímání má tudíž hermeneutickou povahu a nevede samo nikdy k žádným „původním“ skutečnostem nějakou přímou cestou, přímým nahlížením. Nicméně k vnímání jako takovému vždycky náleží také něco, co lze – po náležitém vysvětlení (včetně distance vůči rozšířeným představám) – nazvat „intuicí“, neboť „intuice“ je vždy jednou součástí či složkou interpretace (a tím také každého vnímání, ale také porozumění apod.).

(Písek, 130703-1.)